

Oppsummering av gruppearbeid – Arkivlederseminaret 2025

Tema: Arkivberedskap – analoge og digitale arkiver i krisetid

Del 1: Erfaringer fra krisesituasjoner

Flere deltakere fortalte om hendelser som har satt arkiv og dokumentasjonsforvaltning på prøve, både i form av naturhendelser, tekniske feil og trusselsituasjoner.

Eksempelene omfatter vannskader i arkivrom, strøm- og kommunikasjonsbrudd, databrudd og sikkerhetshendelser, samt situasjoner som har ført til behov for rask tilgang til kritisk dokumentasjon.

Erfaringene viser at kriser ofte avslører svakheter i kommunikasjon, varslingsrutiner, kontaktlister og lagringsløsninger. Flere påpekte viktigheten av å ha beredskapsplaner tilgjengelig på papir, tydelige ansvarsroller og rutiner for å loggføre hendelser slik at de kan dokumenteres i ettertid.

Samtidig ble det understreket at mange utfordringer oppstår i det daglige – ikke bare ved store kriser. Feil på systemer, manglende rutiner og uklar rollefordeling er gjengangere som kan gi betydelige konsekvenser dersom en reell krisesituasjon oppstår.

Flere grupper fremhevet at god kontroll i hverdagen er en forutsetning for god kriseberedskap.

Del 2: Kritiske arkiver og ansvar

Det er bred enighet om at ulike typer kriser vil berøre ulike deler av arkivene, og at vurderingen av hva som er kritisk må bygge på risiko og betydning.

Blant de arkivtypene som oftest ble nevnt som kritiske, var dokumentasjon knyttet til helse- og omsorgstjenester, teknisk infrastruktur, plan- og byggesaker, samt dokumentasjon av innbyggers rettigheter og eiendom.

Mange kommuner benytter prosessregistre eller arkivplaner som verktøy for å identifisere kritisk dokumentasjon, men oversiktene er ofte ufullstendige.

Det ble uttrykt usikkerhet rundt overganger mellom systemer, skybaserte løsninger og uttrekk av data, og flere understreket behovet for bedre rutiner for periodisering og sikker lagring.

Samarbeid og kontakt mellom arkivfunksjonen og andre beredskapsaktører varierer. Enkelte steder skjer samarbeid kun ved akutte hendelser, mens andre har etablert faste kontaktpunkter.

Del 3: Behov og tiltak

Behovene som ble løftet fram spanner fra det praktiske til det strategiske, og kan grupperes i fem hovedområder:

1. Konkrete verktøy og veiledning

- Etterspørsel etter sjekklister, maler og eksempler som viser hvordan arkivberedskap kan bygges opp i praksis.
- Ønske om at IKA Kongsberg utvikler praktiske hjelpemidler for vurdering av risiko og prioritering av arkiv ved ulike typer kriser.
- Behov for veiledning knyttet til rutiner for håndtering og gjenoppretting etter en hendelse.

2. Koordinering og samarbeid

- Ønske om at IKA Kongsberg bidrar til å samordne kommunenes arbeid, for eksempel gjennom erfaringsutveksling, felles malverk eller dialog med nasjonale aktører.
- Flere mente at arkivberedskap bør inngå tydeligere i kommunal og regional beredskapsplanlegging, i samarbeid med både beredskapsledelse og depotinstitusjoner.

3. Digitalisering og sikring

- Mange har fysisk arkivmateriale av stor betydning som burde digitaliseres for å sikre tilgjengelighet i en krisesituasjon.
- Enkelte vurderer endringer i bruk av arkivrom eller behov for trygg deponering av materiale som ikke lenger bør oppbevares lokalt.

4. Kompetanse og øving

- Behov for flere med kombinasjon av arkiv- og IT-kompetanse, spesielt innen sikkerhet og systemforståelse.
- Etterlyst øvelser og scenariotrening som simulerer databrudd eller bortfall av systemer.
- Ønske om et mer tilgjengelig utdanningstilbud og videreutdanning rettet mot arkiv og beredskap.

5. Systematisk oppfølging

- Behov for planer for overføring av data og uttrekk fra elektroniske systemer, slik at kritisk dokumentasjon ikke går tapt.
- Jevnlig uttrekk eller periodisering som en del av forebyggende arbeid.

Del 4: Oppsummering og veien videre

Gruppearbeidet viste at kommunene står overfor mange av de samme utfordringene, men på ulike modenhetsnivåer.

Felles trekk er behovet for oversikt, rutiner og samarbeid, og et ønske om konkrete, praktiske verktøy fremfor generelle råd.

Flere grupper foreslo at fremtidige samlinger kunne bruke scenariobaserte øvelser for å gjøre diskusjonene enda mer realistiske og handlingsrettede.

IKA Kongsberg tar med seg innspillene i videre arbeid, blant annet for å:

- utvikle sjekklister og maler for arkivberedskap,
- bidra til at arkiv blir en integrert del av kommunal og regional beredskapsplanlegging,
- og støtte kommunene i kompetanseutvikling og samhandling på tvers av fagområder.